

Aa'rhelphispp Tapio Luoma saakk Sä'mmla ceerkvest -ha'ŋķķōōzz messust Turku duōmmceerkvest 8.5.2025

Kriistlaš ooumažfi'ttjōōzz ōđđmest lij vuäinnmōš juō'ķķ oummust rä'ķsteei Vuâspå'd raajjâm ooumžen. Suu ooumažäärv vuâđđ ij leäkku eetnlaš tuâggast, kulttuurâst, le'sķķeeu'nest, sooggpeä'lest, seksuaal'laš kä'rŋŋnummšest, meersažvuōđâst le'be nuu'bbid oummui jee'resnallšemvuōđ ōlmmei aa'sšid. Oummust lij ärvv tōn diōtt, što son lij Vuâspåå'd kovv; tōn Vuâspåå'd, kää'tt lij maai'Impukvuōđ obbnes raajjâm da kää'tt jiōčč šōōddi ooumžen Isōs Nasare'ttnee'ķķest. Juō'ķķka ooumažäärv âlgg pâi da juō'ķķ pääi'ķest ci'sttjed da peälšted.

Neu'rren mâân, što tät ij leäkku pâi leämmaž se'lvv ni ceerkvin le'be jee'res kriistlaš da âskldōōgglaš ōutstōōzzin. Tă'st ij ni Lää'dd evanĳeel-luteerlaš ceerkav vuăžž puu'ttes pō'mmjid. Mee'st pââ'st'te'mesvuōtt toi'mmjed kriistlaš äärveen meâldlânji puätt še kue'sttma sää'm meerain, Euroopp Unioon o'dinak alggmeerain.

Åaskam čuu't tōōzz, što mee'st evanĳeel-luteerlaš ceerkav tuōđi lij šōddâm teâđsted jii'jjes vuâssadvuōđ kuōskee'l sä'mmlai ķeähnas âânnmōōžžid, kookk lie puättam ōlmmsa Sä'mmla ceerkvest -ha'ŋķķōōzzâst da tuejjeem ōhttvuōđâst ōu'ddel tōn.

Sä'mmla ceerkvest -ha'ŋķķōs lij leämmaž miârkteei läu'ķķen da tuōjju lij pijjum viōkk tăn pokkjōōttâm da suâppmōōžž tuejjeem pälggsest. Ceerkvest lij aktiivlânji tuejjuum sä'mmlai tuâjjlai da ōutstōōzz tuärjain tōn ōu'dde, što mōōnniäâi'j puâsttad âânnmōōžžid da raajōōzzlaš rie'ķķid mâ'te še tăn poodd pannaa'sšid säättčet pei'vvčuō'vve.

Hää'vvsōō'jin aårmmōš, tuâl'jōž da tån peei'v puästtad âānmmōōžži ōu'ddepohttmōš da fi'ttjōōzz lââ'zztummuš lij leāmmaž tää'rķes vue'ssen Sā'mmla ceerkvest -ha'ŋķķōōzzâst. Suāvādvuōđ raajjmōš kai'bbai mee'st ceerkven tōn, što puā'dlvest toi'mmjep pue'rben.

Haa'leep čōnnōōttād pannvuōiggmiōllsažvuōđi tee'vmmō'sše. Mee'st ceerkav piisp lā'ķķe tā'bbe vā'lddmid ha'ŋķķōōzzâst meā'rtōllum täävtōōzzin da juātktāāmain, koid pisppsāābbar lij priimmām da kookk še tā'bbe lie čuā'jtōllum ceerkavsābba. Leā'p ceerkven čōnnōōttām taid tāāmaid da täävtōōzzid, kooi mie'ldd haa'leep nāāneed sā'mmlai ōōutverddsaž sâā'j da vuāssadvuōđ ceerkvest.

Hää'vvsōō'jin aārram da pannvuōiggvuōđi mu'ttem lâā'ssen ha'ŋķķōōzzâst lij kaggum ōu'dde škīāŋki juuhl'jummuš. Sāā'm kulttuur da jiōglvažvuōđ kuāsttjummuš da koll'jummuš mij ceerkvest lij škīāŋkk, kāā'tt regsmātt ceerkav pukines. Tån škīāŋk haa'le'či kuāsttjem puk ree'ğgesvuōđstes ōinn nānnsbun mij ceerkav aargāst da pāā'zzest. Mee'st lij jiānnai, mī'd mātjed alggmeerai da luād kōskksaž ōhttvuōđâst, ā'rbbvuōđlaž teāđain da tääidain, kook lie sirddum puōlvvōōggi kōōsk ōōudārra. Tån haa'le'češ juātktjem ōinn pue'tti puōlvvōōggid škīāŋkkān.

Miārkteei lāāu'ķ ceerkav toi'mmjummšest lie leāmmaž ceerkav sāā'mtuāj vii'rji vuāđđummuž di sāā'mtuāj sagstōōllām kāā'dd vuāđđummuš tuāj tue'rjjeem diōtt ee'jjest 2009. Oulu pispp Samuel Salmi čuā'jtem pro'sttjōōzz āānmmōš sā'mmlain ee'jjest 2012 leāi miārkteei podd mij ceerkav da sā'mmlai kōskkvuōđ ōuddnummuž juu'rdee'l. Oulu ānn'jōž pispp Jukka Kesitalo lij še ōhttnam ōu'ddel suu šōddām ee'jj 2022 pro'sttjōōttmō'sše di son lij ōōu'dāām Sā'mmla ceerkvest -ha'ŋķķōōzz jā'tt'tummuž.

Ōōutsāā'jest sāā'mōōutstōōzzin jā'rjstum poodd, koin sāā'mvuu'd ruōkkāmsōō'jin rooddtu'tķkummi diōtt kuāivvum jaa'mmji kuōđtōōzz lie maacctum mādđ raahu, lie leāmmaž ārvsaž ārstempāāi'ķ hää'vvsōō'ji ōōudāst da pokkjōōttmōōžž čuā'jteei poodd.

Tā'bbe Lāā'dd evāŋkeel-luteerlaž ceerkav piisp da ceerkavsābbrest tu'mmeemvāā'ld ōō'nni oummu ko'le āāi'jab šōddmōōžži pādā, ko'st tuejjuum tāāimaivui'm lij haa'luum čuā'jted, što ceerkav haa'lad piāssād suāvādvuō'tte sāā'm meerain. Seāmmast ceā'lķķep tuōivvjen, što sāā'm kulttuur da sā'mmlai ā'rbb vuāitče juātktast ōinn jāānab regsmā'tted mij ceerkav da što ceerkav sāā'mtuājj kaaunče pāāi'ķes pukin taa'zzin ceerkav pōōšši raajjōōzzin.

Šiõgg ceerkva noorõõttâm seä'brrkå'dd. Lää'dd evan̄keel-luteerlaž ceerkav da tøn puki piispi peä'lest pooutam pro'sttjõõzz äänmõõžž sää'm meeru.

Leä'p ceerkven vuâlggam kriittlaž jiõčtu'tk̄keem da pokkjõõttâm pälggaz mie'ldd. Ceerkvest lij årstum sä'mmlaid juu'rdee'l ta'r̄kstõõllâd historia da nu'tt še ânn'jõž peei'v da lij fi'ttjum, što leä'p tuejjääm puästtad sä'mmlaid.

Lää'dd evan̄keel-luteerlaž ceerkav ij leäkku ci'sttjam sä'mmlai jiõčmie'rreemvuõiggâdvuõđ.

Pokkjõõttâp tij da Vuâsppåå'd õõudâst, da äännap pro'sttjõõzz sää'm meerast.

Ceerkven jeä'p leäkku välldam sä'mmlaid mâ'te õõldâsoummid kooll vä'ldded sij ooumažäärv muu'stee'l da uu'dee'l äärv sij o'dinakaivuõ'tte Vuâsppå'd koovvân.

Pokkjõõttâp tãn diõtt tij da Vuâsppåå'd õõudâst, da äännap pro'sttjõõzz sää'm meerast.

Lää'dd evan̄keel-luteerlaž ceerkav ij leäkku ci'sttjam sä'mmlai meersaž identitee'tt da kulttuur. Vuässõõdee'l riikk da õhttsažkåå'dd tååimaid leä'p peä'lsteen tue'rjjääm sä'mmlai vä'lddmeeru suuddummuž da sij ķiõl da kulttuur tōpplâttmõõžž. Leä'p toi'mmjam naa'livui'm, kookk lie vuäžžam sä'mmlaid pei'tted da ju'n-ba straammâd jii'jjes kulttuur da identitee'tt.

Pokkjõõttâp tãn diõtt tij da Vuâsppåå'd õõudâst, da äännap pro'sttjõõzz sää'm meerast.

(Siõmmna ääi'j jōõskâsvuõtt.)

Koolas sää'm meer tãn pro'sttjõõttmõõžž. Leäggas tōt miârkkân mij ceerkav pokkjõõttmõõžžâst da haalâst tue'rjjeed sää'm meer Lää'ddjânnmest da Lää'dd evan̄keel-luteerlaž ceerkvest.